

**2017
TENYIDIE**

Total marks : 90

Time : 3 hours

General instructions:

- i) *Approximately 15 minutes is allotted to read the question paper and revise the answers.*
  - ii) *The question paper consists of 22 questions. All questions are compulsory.*
  - iii) *Marks are indicated against each question.*
  - iv) *Internal choice has been provided in some questions.*
- N.B:** *Check that all pages of the question paper is complete as indicated on the top left side.*

SECTION – A (Kesi Mhaphrü)

1. Thedze hau phrülie di ketso kebako kelashülie:

Greekmia liro themiako kiekecü zau mu kedirüvie zau liro Greece iya. Rüna hauha niathupekhrotsa ba. Greekmia sü kijü nu mhasilie kerieho seyie puo. Aristotle, Socrates, Plato ikevo mhakesi themia kro puo lhou sier mu uko teiki ukoe uko mhasiko se themia pethakeshüko tsie ketso rei thupie tuo di leshüki kerükrieko nu petha baya.

Athen sü Greece seluobau. Rüna hauha rüna kewetho puo. Thiedzü keriekimia vo Athen thechü kerükrietho-u kedalie süu geinu ruosuoki mu kekuo kese ki kemeyie chü sekecü kro puo tsie ketso rei koko tseütsata mo di baya zo.

Greek ha puotei kecha pherünako se kemeyie se vor tso. Tsie rei temvü, tekuo kra sesecü whuo kesiedziketuo, gada bu liecie nyako morei se puo pu dapfü di whuoketuo hako tsiememie nguya. Hakoha lieciemia kedipuo kemhie di kijü du u va kracü vor shikecü zasiko zo. Tsie liro kelhouzho hakoha kekra ngu mo votazhie sidi themiako rüdi natseko mu nadiko nu va phi votazhüci chüte.

Greekmia ha u thuo u kelhouzho-u rhuthorya süla uko die pu sie ro, “hie Greekmia” icü se uko die sede chüci ngulieya. Ukoe teikijü dze pu kevo nu mha pete chükeshü rhuo puo bakecü puya (Ukepenuopfü). Puoe kuo lotso zo mu puo terhuo kerüzhüu bu puo mhatho chükecü rei kha mo di puo thuo khashüya. Ha la kijüu kepfüprokecü sierya.

Greekmia kikru ha se pezhathorya mu mia puo mia puo pelekecü, thenou se ketsükecü hakoha medzilie liro mha hako teigei kelhou rhi puo thakeshü leya. Ukoe u se sie kelhou dze rei peleya derei ‘Kesia’ ha puo thela puo ikecü medo pekraya.

Ketsokeshü:

(a) Greek-mia kedirüvie zau üse kimhie di kieya ga?	1
(b) Greekmia kijü nu themia mhakesi kimhiecü kro puo lhou sier üsi ga?	1
(c) Greekmia keriekimia Athen thechü nunu mha kicü kro puo chü vor üsi ga?	1
(d) Dielou 'natse' mu 'nadi' icü dieca hanie kimhie di kekrei shi puoca thushülie.	2
(e) Greekmia lieciemiakoe kedipuo se kijü du u va kracü vorcü zasi tsie rei ngulie vi ga?	2
(f) Greekmia diekepu kicü puo geinu uko kelhouzho rhuthorya ücü silie vi ga?	1
(g) Kiüdi Greekmia la kijüu kepfüphrokecü siertaya üsi ga?	2

SECTION – B (Thedze kezo)**2. Hanie puo (1) kedapie thushülie:**

a. Keshürho kelhou zho (*Healthy lifestyle*)

Moro

6

b. Kephrünuomia khrietho kenie-e leshüki nu rüli keba (recess) teiki u nie mhatho u kenei (hobbies) dze kerüchü keba rüchüdie (dialogue) puo thushülie.

3. Hanie puo (1) kedapie thushülie:

a. **Hau pekhrotsa thupie kebau phrüşhü di khune kemhiekecü (copy-editing) chüshülie:**

Mhakehoupuorei thepfu di chüketshü geinu chü khrie vorlieya. U kelhou teiu nu u mhie puo nyi tou di süu se u mhatho chüketshü sie u mhatho-u chü khrielie petolieya zo. U kelhou nu u keseya zo mu kese reilie vi zo derei we u kemerüu nu khawa mo zo di süu penoutou di thepfu di mhachü zhü liro mha kere ko rei perhiepenyü volie vi ya zo. Themia kekra rei thepfu di lau pfu mhachü ketshü tsa phi vorte. Kethepfumia rei pemo zo di mhasü phi ro mhasü kerkrü votalie viya. Derei mhale meno di u kemerüu whuo dzü zoketsü sie keziekere hau shierei seü dzü zo shierei thethotho nu phi lau pfüketsümia khrielieya. Kemichiemia puotei kevi kekra u ki vortou zo shierei u michieu kenoudokecü hanie pie kezhau chüwaya mu süula süko pete pekawaya kekreilamonyü u nou keniekecümia mhapuorei chü khrielieya kemo la. Derei kethepfumia kehourapuo vo zo rei thepfukecü la kemichiemia mho kuolieya mu kuolie vi. Sidi u kelhou nu u mhatho tshü khriekelie mia puo chü di lhou sielieya.

Moro

4

b. Noe Viu/Vinuo. Vorkezhü Cacü zha mepfü 20, 2017 ki n leshüki-e Annual School function mhathochie puo pebatuoüzhie. Süu pemvü di kethezhocecü phreikie (formal invitation) puo thushülie. Morokesuo kepfhesilie keviko sa khashülie. Dieca 50 mese nunu thushülie.

SECTION – C (Diezho)

4. **Hako chatha khakeshü medzi di kelashülie:** **12x1=12**

- (a) Leshüdau n vie. (*Rhiepie kebau zasou zatse kiu nu ba ga?*)
- (b) Chüpahiu bu kerügu-u telie. (*Kerüdi dietho-u rhieshülie.*)
- (c) Puo phikou ketei puo ba. (*Rhiepie kebau dietso zatse kiu nu ba ga?*)
- (d) Puo seibo geinu tetsu. (*Diepe kiu ga?*)
- (e) Puo mhanyi se _____ puoe puo nou rüü moto zo. (*Diekhe puo kruu pie thechü methuo kebau nu kheshülie*)
- (f) Ungo pfephra puo se diecha chüshülie.
- (g) Thie n teiso kimhie ro? (*Ketsokecü diebau rhieshülie.*)
- (h) No themia kevi. (*'No' dieca hau 'kepevie zasou' krotse kiu nu ba ga?*)
- (i) Dielou kehouporei dieza zhapu kechü nu ketsakekra chiekeshü üse kiüya ga?
- (j) Huomia tseiphrei sekecü nyiya. (*Kreitoukemo zasou kiu ga?*)
- (k) Themia ha mha kemehou-u bu puo therhu pejüwaya. (*Diechau nu zamho-u rhieshülie.*)
- (l) Puo uko donu _____ zo. (*Thepfukuo/kethepfutho*)

5. Tenyidie nu zaphrü diezako thushülie. **3**

6. **Hakhro kebau Tenyidie nu thuyie chüshülie:** **5**

The best way to protect the environment is by saving trees. No tree dies of old age! But trees are very vulnerable to insects, diseases, natural disasters and intervention of people. If the felling of trees continues, the future of the planet is bleak.

SECTION – D (Diemvü)

Thedze

7. Suomia üse 'U pelimia' iya ga? **1**

8. Kedipuo kele geinu Vitho mu Sonyi hanie mechü rüsie penyiya ga? **2**

9. U Tenyimia tsazho kimhiekecü kro puo la khriesarüümia bu kishükiya nu u kele chülie motaya üsi ga? 2
10. Kedisenyü se dze kecali di thushülie. 3
11. Phichümia üse ‘Khrü ngu rie’ idi puyakezha ca vatshashülie. 3
12. “..Süla puo ketso sie tse puoe Tsüyie nuou Sibeilhou üdi n puo hienie ki thedze puo pushü nyü bei di vor üta.”
- (a) Diecha hako supuo se supuo ki pu ga? 2
- (b) Sibeilhou thedze kicü puo putuoü vor ga? 1
- (c) Supuo Sibeilhou ketseshü ga? 1
13. a. U tsiempfümia kelhouzho nu rüna kenie-e vitho pebakecü ki Vithona chüyakezhako thushülie. 5
- Moro**
- b. “Nko pemo suo, mia rei miavimia meciete...”
- (i) Dieca hako suomiae se di kerüchü ba ga? (1)
- (ii) Miavi hau supuo ga? (1)
- (iii) Kikemhie di ukoe puo üse miavimia ücü silieta ga? (2)
- (iv) Kedipuo la uko puo geiwa mota ga? (1)
- Geizo**
14. ‘Kekhriethoko’ geizo-u nu ükezopfüe suo kro puo üse puo Kekriethoko üdi pu ga? 1
15. ‘Kenei Kekra Ki Ketho Yopuo Vi’ icü geizo-u nu ükezo-u themia kimhiekecümia üse ruokuothomia üdi pu ga? 2
16. ‘Thenupfü Kelhou’ geizo nu kedipuo la ükezopfüe thenumia kelhou lepie rünoumo üta ga? 2
17. **Geizo diecha hanie puoca vatshashülie:** 3+3=6
- a. *Leshümhasi u tsanuo mhasi,
Rüyuo zo vo teiboteiyo thu,
Zolie irei puo krü sa moro,
Kijü hanu lhou khrukhre mo ho.*
- b. *U ki chü kho tei thunuo ba rei,
Zhü zeli mo telhie u meki,
Rüprerüle mhale zhü teiso.*

18. ‘Kelhoumhasi’ geizo-u nu ũkezo-ue mhasi kekreikecüko pie kikru puo rhi nunu chiekeshü ca kepushülie. 4
19. a. ‘A Mhi Pie Kengu’ geizo-u nu ũkezopfue puo mhingu nunu thiedzü mu tsiedo kelhou thau rüdiketa chiekeshüko thushülie. 5
- Moro**
- b. *“Khriesariüü kelhou tei ha rei,
Nhamenyiepou kepou tei tuoi,
Do yopuo zie khriesariüü chü,
Pecha lho mu mia va peziyi.”*
- (i) Supuo geizo hau zoshü ga? (1)
- (ii) Kedipuo la Khriesariüü tei kelhou pie menyiepou ze kemejüshü ga? (2)
- (iii) Khriesariüüko bu kimhielie nu pushü ga? (2)

Noudo Dze

20. Dietho-o nuoko kikru kimhiecü kikru puo ga? 2
21. Kedipuo la dzieyhakelie va seu nu Neituonyü kata üsi ga? 3
22. a. Kepenuopfü prei di puo lie chüyacümia theja pfüya ücü Ruopfükhrielie kikru se thakie chü di kepushülie. 5
- Moro**
- b. *“Avu mia thuo kehoupuo chütieya rei vo avü kejo chawa molie kenjüta zolie,
moro u kikru kejo hau thuo u biekhriwatieya batelie.”*
- (i) ‘Avü’ hau suomia pu ba ga? (1)
- (ii) Supuo diecha hau pu ga? (1)
- (iii) U kikrue kejo kikemhiekcü kropuo chüwata üsi ga? (3)

*****